

9002 Варна, бул. „Княз
Борис I“ 77 тел. 052 643 360 ·
факс 052 643 365 · www.ue-

ИУ - Варна 77, Knyaz Boris I Blvd., 9002 Varna,
Bulgaria

Phone +359 52 643 360 · Fax +359 52 643
365 · www.ue-varna.bg

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА

Вх. № 220-191/10.02.2025

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“ по ПН 3.9 „Туризъм“,
научна специалност „Икономика и управление (Туризъм)“ по процедура, обявена от
Икономически университет – Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Георгина Луканова

Основание за написване на рецензията: заповед на Ректора на ИУ-Варна РД-06-191 от 23.12.2024 г. и решение на заседание на Научното жури от 13.01.2025 г.

Автор на дисертационния труд: докторант Димитър Христов Колев с научен ръководител проф. д-р Таня Дъбева.

Тема на дисертационния труд: „Стратегия за развитие на голф комплексите в България“.

2. Общо представяне на дисертационния труд (съгласно изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България)

Представеният за преглед и становище дисертационен труд е във вид и обем, които съответстват на специфичните изисквания на катедра „Икономика и организация на туризма“. Разработката е в общ обем от 244 страници, от които 226 страници основен текст и 18 страници приложения. Основният текст е структуриран както следва: увод (5 стр.), изложение в три глави (гл. I – 70 стр., гл. II – 76 стр., гл. III – 55 стр., общо 201 стр.), заключение (4 стр.), списък с използваните източници (11 стр.). Библиографският апарат включва 146 източника, от които 40 са български, 96 на английски, посочени са и 9 интернет адреса. Количествената и качествената структура на използваните източници показва, че докторантът добре познава българската и чуждестранната литературата по изследваната тематика. Преобладават съвременни източници (близо 85% от източниците са след 2000 г.), подходящо подбрани и правилно интерпретирани. Илюстративният материал в изложението е представен от 34 таблици и 25 фигури. Към дисертацията има 6 приложения.

Приложена е декларация за оригиналност.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд (съответствие на изискванията по чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от Правилника за развитие на

академичния състав в Икономически университет – Варна), мнение относно коректността на автореферата на дисертацията и лексикалната и стиловата характеристика на дисертационния труд

Изследването е фокусирано върху конкретен вид туризъм и извеждане на стратегия за неговото развитие в България. Избраната тематика е актуална и с практическа значимост в контекста на съвременните характеристики на туристическото търсене.

Съобразно формулираната тема на дисертационния труд логично са изведени предметът и обектът. Дисертантът ясно дефинира научноизследователската цел и формулира шест задачи за нейното постигане, които биха могли да бъдат представени в по-общ план (така например обединяване на 3 и 4 задача, също на 5 и 6). Изследователската теза, която конкретизира същността и насоките на научното изследване, обвързва правилното формулиране на стратегия за развитие на голф комплексите с тяхната конкурентоспособност и ефективното развитие на голф туризма. Доказването на тезата се реализира чрез проверка на три работни хипотези и прилагането на подходящо подбрани изследователски методи. Коректно са посочени ограниченията на изследването.

Структурата на научната разработка е класическа. Следвайки подхода от общото към частното, авторът започва със задълбочен преглед на теоретичните постановки в областта на стратегическото планиране и особеностите на стратегическо управление на голф комплекс. Като логична стъпка е предложен авторски модел за разработване на стратегия на голф комплекс като бизнес единица, базиран на маркетинговата философия. Във втора глава изследването преминава от теоретично към емпирично равнище и според логиката на предложения модел са анализирани и оценени неговите съдържателни елементи конкретизирани за дестинация България. Проведени са полуструктурирани интервюта с мениджъри и консултанти на голф комплекси (методът не е посочен в съответния раздел на увода), както и анкетно проучване сред потребители за оценка на предлагането на голф туризъм в България. В трета глава, на база на изведените от емпиричното проучване резултати и изводите от тях, разгледаните съвременни тенденции и добри практики в стратегическото управление на голф комплексите, са представени насоки за стратегическо управление на голф комплексите в България.

Структурата и съдържанието на дисертационния труд напълно кореспондират с поставената научно изследователска цел и задачи. Постигнати са добра логическа последователност на отделните структурни елементи. Стилът на изложението е стегнат и точен, използван е разбираем научен език. Внимателният преглед на представения за становище дисертационен труд показва, че дисертантът притежава теоретични знания по изследваната тематика и може да провежда самостоятелни емпирични проучвания като успешно интерпретира и обобщава получените резултати.

Авторефератът отразява точно и пълно съдържанието на представения за рецензиране труд.

4. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Представената справка за приносите на дисертационния труд съдържа четири приносни момента. След анализа на дисертационния труд потвърждавам посочените приноси, което е в съответствие с чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ.

5. Публикации и участие в научни форуми: съответствие на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна

Докторант Колев е представил списък с шест публикации по дисертацията, в т. ч. 1 научна статия, 2 самостоятелни доклада и 3 – в съавторство. Необходимо е да се отбележи, че публикация №5 от списъка - доклад на тема „Тенденции в развитието на голф туризма“, от научна конференция „Туризм. Образование. Бизнес.“, Колеж по туризъм – Бургас, октомври 2024 г. не е представена в пълен текст като част от документите на Димитър Колев.

Публикациите са тясно свързани с тематиката на дисертационния труд, в голяма степен отразяват съществени негови части и му придават публичност. Обемът на научната публикация на докторанта и характерът на изданията съответстват на условията и реда за придобиване на ОНС „доктор“. Според приложената справка за съответствие с МНИ по ППЗРАСРБ докторантът покрива необходимия брой точки за придобиване на ОНС „доктор“.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не е констатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата, представени от докторант Димитър Колев.

7. Критични бележки и препоръки

Бележки и препоръки с цел подобряването на дисертационния труд съм отправяла при неговото обсъждане в първичното звено и те са били отразени в окончателния вариант на дисертационния труд. Забелязвам някои неточности, предимно от технически характер, които не намаляват качеството на изследването. Бих препоръчала на докторанта да споделя в повече публикации постигнатите от него резултати в хотелиерската практика.

4. Заключение

На база на направените констатации по отделните изисквания в становището считам, че са налице убедителни основания да дам положителна оценка и да предложа на уважаемите членове на Научното жури вземането на решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по ПН 3.9 „Туризм“, научна специалност „Икономика и управление (Туризм)“ на докторант Димитър Колев.

10.02.2025 г.
Варна

Изготвил становището

(доц. д-р Георгина Луканова)

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

ДО**ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА РЕКТОРА
НА ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА****по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Икономика и управление (туризъм)“****СТАНОВИЩЕ**

За придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.9. „Туризъм“, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“ по обявена процедура от Икономически университет - Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Веселина Иванова Атанасова, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, Колеж по туризъм – Бургас.

Основание за написване на становището: Заповед № РД 06-191/23.12.2024 г. на Ректора на Икономически университет – Варна за определяне на Научно жури.

Автор на дисертационния труд: Димитър Христов Колев, докторант редовно обучение към катедра „Икономика и организация на туризма“ при Икономически университет – Варна.

Тема на дисертационния труд: „Стратегии за развитие на голф комплекси в България“.

Научен ръководител: проф. д-р Таня Дъбева

2. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за рецензиране научен труд на докторант Димитър Христов Колев е фокусиран върху възможностите за развитие на голф комплекси на територията на Р. България. Според автора, България има реален потенциал да се превърне в една от най-желаните и популярни голф дестинации в Европа, защото разполага с благоприятни климатични условия и с терени за голф игрища, разположени сред забележителни ландшафти.

Използвани и сполучливо са интегрирани в текста 137 литературни и информационни източници, в т. ч. 131 литературни източници и 9 интернет сайтове.

Аргументирано и убедително са дефинирани, актуалността на анализирания тематика, предмета и обекта на изследването. Основна цел на дисертационния труд, посочва докторант Колев, е „формирането и извеждането на стратегии за развитие на голф-комплексите в България на базата на концептуален модел за разработване на тези стратегии.“ За постигането на тази научна цел, авторът си поставя и формулира 6 изследователски задачи.

В разработката се отстоява тезата, че правилно формулираната стратегия за развитие на голф комплексите е предпоставка за повишаване на тяхната конкурентоспособност и за ефективното развитие на голф туризма в съответната дестинация.

Формулираната теза се конкретизира в три изследователски хипотези.

Използваните научно-изследователски методи съответстват в пълна степен на зададените в дисертацията научно-изследователска цел и задачи. Тяхната съвкупност включва: анализ и синтез, системен подход, ситуационен анализ, анкетно проучване. За обработка на събраните по време на емпиричното проучване данни коректно е използван подходящ и обоснован статистически подход.

В изложението ясно е изразена авторската позиция на докторанта, оригиналност и задълбоченост на изводите, с прецизен научен апарат. Авторският подход е съобразен с изискванията на използваните изследователски методи. Налице е ясно изразена автентичност на изходните данни, последователност и достоверност на изводите и препоръките.

Източниците на информация са в достатъчен обем и тематична насоченост и кореспондират с тематиката на изследването. Докторант Димитър Колев е извършил преглед на 137 българска и чуждестранна литературни източници.

Дисертационният труд има характер на цялостно, завършено, оригинално и значимо научно изследване по проблемите и възможностите за изграждане и развитие на голф комплекси в страната.

В резултат на изложеното до тук считаме, че дисертационният труд е представен във вид и обем **напълно отговарящ на изискванията** на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

3. Публикации и участие в научни форуми

Докторант Колев представя шест научни публикации, пълно или частично свързани с темата на дисертационния труд – 1 статия и 5 доклада. Научната продукция към разработения докторат отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно чл. 26, ал. 2 и ал. 3 на ЗРАСРБ и на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

От съдържателна гледна точка, дисертационният труд притежава класическа структура за подобен вид научни разработки: увод; теоретична част; аналитична част; приложна част и заключение.

Голф туризмът има бъдеще, посочва докторант Колев, в България несъмнено може да допринесе за разнообразяване на предлагането в световния голф туризъм със своята уникална природа. В световен мащаб повечето голф игрища са разположени в тропическия климатичен пояс и много по-малко в умерено-континенталния. Предпоставка за развитието на голф туризма в България е условието, че умерено-континенталният климатичен пояс има повече възможности за удължаване на игровия сезон в сравнение с този в тропическия пояс.

В структурно отношение съдържанието на дисертационния труд е логически обвързано, подробно, последователно със сравнително добре балансирани части, ясен и разбираем стил.

В хода на изложението, включващо общо 218 страници, от които: увод (4 стр.); изложение в три глави (199 стр.); заключение (4 стр.); списък на използваната литература (137 литературни източника, 11 стр.), логически, последователно и задълбочено са разкрити основните понятия „стратегическо планиране“ и „бизнес модел на туристически голф комплрк“, изяснени са теоретичните постановки, анализа, и се правят конкретни

изоди и насоки за разработване на стратегии за развитие на голф комплекси в България. В дисертационния труд са включени и 6 приложения. Основният текст съдържа 34 таблици и 25 фигури.

В първа глава са систематизирани теоретичните основи и особености на стратегическото планиране, авторът проследява развитието на концепциите за стратегическо позициониране на бизнес единиците. От прегледа и систематизирането на специализирани публикации и научна литература в областта се утвърждава извода, че от стратегическото планиране се извежда процесът на стратегически избор в туризма.

В обобщение на класификационните концепции на различните автори предлагаме собствена систематизация на видовете стратегии, която смятаме, че всеки един голф комплекс, разглеждан като бизнес организация или предприятие следва да разработва и реализира за постигане на конкурентоспособност.

Приносен момент още в първа глава е предложението на авторите „концептуален модел за разработване на стратегия на голф комплекс“.

Втора глава в структурен и логичен аспект е посветена на ситуационния анализ на голф комплексите в България.

Авторът утвърждава, че благоприятните климатични условия в България, определено позволяват да се играе на подходящи голф терени почти през всичките месеци на годината, което само по себе си е голямо преимущество. От друга страна, голямото разнообразие от природни дадености също е много важен компонент за успешното развитие на голф туризма и представлява предизвикателство за любителите на голфа от цял свят. Атмосферните условия, природната среда и богатото историческото наследство на страната са ключът за превръщането на България в успешна голф дестинация за Южна и Югоизточна Европа.

След подробния анализ на макросредата на голф комплексите в България, докторант Колев, разглежда микросредата като подразделение на бизнес средата, която включва факторите, които са най-близо до компанията и над които тя може да има известен контрол. Анализирайки клиентите на голф комплексите и основната им мотивация за пътуване се утвърждава извода, че те дават приоритет на дестинации с прочути голф игрища и съоръжения, първокласно настаняване, заведения за хранене и развлекателни дейности, допринасяйки за луксозния сегмент на туристическата индустрия.

Резултатите от направеното емпирично изследване ни дават основание да направим следните заключения относно формулираните в изследователския труд емпирични хипотези:

По отношение на първата хипотеза- „Липсват ясно формулирани стратегии за развитие на голф комплексите в България“- резултатите от проведените анкети доказват, че не можем да говорим за единна стратегия между отделните голф комплекси.

По отношение на втората хипотеза „Посетителите в голф комплексите в България нямат за основна цел игра на голф“, макар разликата в процентите да е малка, превес взема играта на голф и на базата на тези резултати хипотеза 2 се отхвърля.

При третата хипотеза: „Съществуват благоприятни условия за развитие на голф туризма в България“ за:

А: Голф съоръжения и голф услуги

Б: Настаняване и изхранване

В: Разнообразни съпътстващи дейности и услуги

Хипотезата се потвърждава и при трите категории.

В глава трета, докторантът разкрива конкретни насоки за разработване на стратегии за развитие на голф комплексите в България.

Като цялостно обобщение на теоретичния преглед и анализа на емпиричните резултати в трета глава се очертават насоки за разработване на стратегии за развитие на голф комплексите в България. Разкрити са тенденциите в развитието на голф туризма и са посочени някои добри практики.

Изхождайки от направеният анализ на целевите пазарни сегменти, докторантът Д. Колев, прави извода, че за да се позиционират голф комплексите в България като успешна голф дестинация за посетители от местни, национални и международни пазари, трябва да им се предоставят завладяващи и автентични изживявания, които отговарят на всички аспекти на техните очаквания. За целта трябва да се разработят продукти, които отговарят на изискванията и предпочитанията на различните типове голфъри. На база на профила на целевите групи голф играчи изведен от анализа на резултатите на анкетното проучване авторът предлага подходящи стратегии за всяка една група по отношение елементите от маркетинговия микс.

По мнение на автора, за да бъде България конкурентоспособна дестинация за голф туризъм държавата и органите на местната власт трябва по различни начини да насърчават и стимулират изграждането на голф игрища, включително чрез различни форми на публично-частни партньорства. Основна предпоставка за развитието на България като дестинация за голф туризъм, е изграждането на голф игрища. С наличието на действащите голф игрища е ясно, че България не е страна, предлагаща конкурентен и развит туристически продукт голф туризъм.

Авторът аргументирано представя цели, мерки и действия, чрез които да бъде създадена благоприятна среда за повишаване конкурентоспособността на България като дестинация за голф туризъм и препоръчва коопериране и сътрудничество в сектора.

Важно е също голф индустрията да насърчава и други дейности извън голфа, тъй като изследванията доказват, че това може да се превърне в решаващ фактор в процеса на вземане на решение за пътуване. Насърчаването на други дейности би наложило и търговско партньорство с местния бизнес.

В заключение, на база представените констатации дисертационният труд е представен във вид и обем отговарящ на изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

5. Научни и научно-приложни приноси

По наша преценка в дисертационния труд се съдържат следните теоретико-методологически и практико-приложни приноси:

Първо, в изследователската област на голф туризма научното знание е обогатено с конкретен модел, който допринася за теоретичното разбиране на бизнес модела на голф комплекса и разкрива нови подходи към неговия анализ.

Второ, на база конструирания концептуален модел е разработена авторова методика и е осъществено проучване за състоянието на голф комплексите в България, с което са тествани научни хипотези.

Трето, на основата на апробиране на теоретичния модел чрез провеждане на емпирично изследване е установено кои са потенциалните пазарни сегменти на голф комплексите в България, кои са туристическите мотиви при избор на пътуване и кои характеристики на голф комплекса влияят при вземането на решение.

Четвърто, на основата на резултатите от проведеното емпирично изследване и очертаващите се тенденции са формулирани насоки за развитие на стратегии на голф комплексите в България, съобразени с условията на България и имащи потенциално влияние за развитието на устойчив модел на голф туризма в България.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не констатирам плагиатство в представените докторат и автореферат от докторант Димитър Колев

7. Критични бележки и препоръки

По отношение на дисертационния труд – основно изложение, авторска теза и аргументацията на изводите, нямаме критични бележки и препоръки.

8. Въпроси към докторанта

Нямаме въпроси към докторанта, с оглед на изчерпателното и многоаспектно проучване в доктората.

9. Заключение

Предложената докторска дисертация от Димитър Колев на тема „Стратегии за развитие на голф комплексите в България“ обогатява значително науката и практиката по отношение развитие на този алтернативен вид туризъм.

Представеният научен труд е завършено самостоятелно изследване, което отговаря на необходимите изисквания към подобен род разработки по отношение на структурираност, значимост и завършеност. С разработването му са постигнати конкретни научни и научно-приложни резултати и ясно се открояват приносни моменти.

В заключение, на основата на представеното от мен становище с абсолютна убеденост давам своята положителна оценка за представения докторат и препоръчвам на Научното жури да присъди на докторант Димитър Колев образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9. „Туризъм“, научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“.

29.01.2025 г.,
гр. Бургас

Изготвил становището:

/доц. д-р Веселина Атанасова/

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

ДО

**ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА РЕКТОРА
НА ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА**

по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Икономика и управление (туризъм)“

СТАНОВИЩЕ

За придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.9. „Туризъм“, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“ по обявена процедура от Икономически университет - Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Елена Дамянова Илиева, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, Факултет по обществени науки.

Основание за написване на становището: Заповед № РД-06-191/23.12.2024 г. на Ректора на Икономически университет – Варна за определяне на Научно жури и решение на Научното жури от 13.01.2025 г.

Автор на дисертационния труд: Димитър Христов Колев, докторант редовно обучение към катедра „Икономика и организация на туризма“ при Икономически университет – Варна.

Тема на дисертационния труд: „Стратегии за развитие на голф комплексите в България“.

Научен ръководител: проф. д-р Таня Дъбева Филипова.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на докторант Димитър Христов Колев представлява задълбочено самостоятелно проучване с изразен интердисциплинарен характер, което разглежда актуална тематика за развитието на голф туризма и голф комплексите в контекста на нарастващото значение на спортния туризъм в световен мащаб. Голф комплексите се отличават със своя специфика, която ги прави привлекателни както за инвеститорите, така и за дестинациите, привличайки платежоспособни туристи, които се отличават с висока цена на престой и високи разходи за допълнителни услуги и преживявания. От друга страна, стратегическото планиране, като част от управлението на бизнеса, е от изключително значение за успешното развитие на организацията, респективно туристическия бизнес. Изборът на правилната стратегия за развитие е от есенциално значение за дългосрочната ефективност на бизнеса и източник на позитиви за репутацията му. Голф комплексите са в начален етап на развитие в България, но се отличават с високо качество на продукта, териториална дисперсираност и съществен потенциал за развитие на бизнес модела. В допълнение, уникалните природни дадености на страната, особено предвид умерено-континентален климат, разнообразен релеф с наличие на планина и море и ниските валежи, са предпоставка България да се превърне в предпочитана дестинация за голф туризъм. Това се подпомага и от факта, че Европа е топ дестинация сред практикуващите голф, като в топ 10 на предпочитаните държави за практикуване на голф, седем са европейски дестинации. Посочените

аргументи доказват **значимостта** и **актуалността** на извършеното от Димитър Христов Колев проучване, като те са добре открити както в избраните от докторанта **предмет** и **обект** на научното изследване, така и в посочената **основна цел** на проучването. На база на ясната и точна формулировка на основната цел на разработката, авторът извежда **шест изследователски задачи**, които са коректно зададени и впоследствие изпълнени в научната разработка.

В увода на дисертационния труд отлично е формулирана **изследователската теза** на проучването, която впоследствие е успешно атестирана в изследването на база на **три основни хипотези**. Използваните в разработката **научно-изследователски методи** и **научни подходи** съответстват на поставените в дисертацията научна цел и изследователски задачи. За обработка на събраните по време на емпиричното проучване данни коректно е използван подходящ и внушителен за характера на изследването **статистически подход**. В изложението силно впечатление прави интердисциплинарния подход, като докторантът демонстрира отлични компетенции както в областта на стратегическото бизнес планиране, така и на туризма, респективно на голф туризма. Това е атестат за реалната приложимост и перспектива на изследването в доктората.

Източниците на информация са достатъчни по обем и кореспондират на тематиката на изследването. Докторант Димитър Христов Колев е извършил преглед на разнообразна българска и чуждестранна литературни източници, като една трета са български, а останалите – английски информационни източници. Превес имат публикациите в областта на бизнес моделиране, стратегическото планиране, мениджмънт на голф туризма и потребителско поведение. Посочените от автора **ограничения на изследването** са уместни и приемливи.

В резултат на изложеното до тук считаме, че дисертационният труд е представен във вид и обем **напълно отговарящ на изискванията** на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

3. Публикации и участие в научни форуми

Докторант Колев представя шест научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд – 1 самостоятелна статия и 5 доклада (в т.ч. 3 доклада в съавторство), с което реализира 45 точки. Статията е разработена на английски език и е публикувана в реномирано научно издание, което свидетелства за принос на автора към популяризиране на българската наука в международен мащаб. Научната продукция към разработения докторат отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно чл. 26, ал. 2 и ал. 3 на ЗРАСРБ и на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Във връзка със **структурата** на дисертационния труд на Димитър Христов Колев, разработката е с общ обем от 244 страници, от които: увод (4 стр.); изложение в три глави (199 стр.); заключение (4 стр.); списък с използваната литература (11 стр.). Основният текст съдържа 34 таблици и 25 фигури, необходими за визуализиране на представената информация. В дисертационния труд има и 6 приложения с общ обем от 18 стр. Структурата на доктората е отлично балансирана по обем.

Списъкът с цитираната **научна литература** обхваща 146 източника, в т. ч. 40 на български език, 97 на английски език и 9 интернет сайта. Литературните източници кореспондират с предмета и обекта на изследването, използвани са уместно в изложението и са цитирани коректно.

От съдържателна гледна точка, дисертационният труд притежава класическа структура за подобен вид научни разработки: увод; теоретична глава; аналитична глава; приложна глава и заключение. Съдържанието е изключително добре балансирано и логически последователно.

В глава първа, след като авторът подчертава важноста на планирането като първа функция на управлението и детерминанта на останалите функции, очертава съдържателните аспекти на планирането в процеса на управление: цели, начини за постигане, риск анализ, координационни действия, критерии за оценка и алтернативни варианти на плана. Пространствено разгледани са дефинициите за и видовете стратегии в бизнес планирането в исторически план, което кулминира в авторова дефиниция на термина „стратегия“. Логично, теоретичният анализ продължава с видовете стратегии за развитие на бизнеса и техни основни съдържателни аспекти и атрибути. В тази светлина, изведени са особеностите на съвременните бизнес стратегии и е предложена собствена систематизация на видовете стратегии. Първият параграф завършва с тематиката за стратегическия избор в туризма, които се базира на две основни специфики: спецификата на реализиране на туристически услуги пред останалите видове услуги и физически стоки, както и шест основни фактора на туристическата индустрия. Обосновано авторът посочва три основни стъпки в процеса на стратегически избор в туризма, придружени със систематизирани специфики.

Предвид тематиката на дисертационния труд, изследователят разглежда развитието и същността на голф туризма, обосновано посочвайки, че това е стабилно нарастваща пазарна ниша в спортния туризъм. Спортът голф е позициониран в системата на туризма, като на база статистически данни за развитието на голфа в световен мащаб Европа е позиционирана като топ дестинация за голф. Отличителен принос е предложената авторова дефиниция за голф туризъм, която се базира на различни тематични проучвания. Тематиката за бизнес моделите е добре разгледана по отношение на разнообразни дефиниции и елементите на бизнес модела. На тази база са изведени и особеностите на бизнес модела на туристически голф комплекс. Логично, изложението в настоящата глава завършва с авторов концептуален модел за разработване стратегията на голф комплекс и е представена методиката на проучването с добре аргументиран избор на методите за събиране на първични данни.

В глава втора, авторът структурира емпиричното проучване в три основни направления. В първото се анализира природната среда и дадености на България с цел характеризиране на предпоставките за развитие на голф туризъм в страната. Разглеждат се основни природни елементи и се извършва сравнителен анализ с аналогични туристически дестинации за голф в Европа. Проучването се конкретизира в характеристика на съществуващите голф комплекси в България и се извеждат основни отличителни белези по отношение на туристически ресурси, материално-техническа база и допълнителни съоръжения с акцент наличните голф игрища. По второ направление се анализира бизнес средата за развитие на голф комплексите в страната. На макроравнище впечатление прави приложеният STEEP-анализ с акцент туристическа макросреда, а на микроравнище анализът акцентира на голф комплексите и конкурентното предлагане. В третото направление на емпиричното проучване се извършва оценка на предлагането на голф комплексите в България. Проведено е проучване сред предлагането (мениджъри и консултанти на голф комплекси) базирано на структурирано анкетно проучване и дълбочинни интервюта. Проучването сред търсенето (посетители на голф комплекси) е чрез анкетно допитване относно демографски профил, стил на пътуване, поведенчески характеристики, мотиви за избор, привличащи фактори, съпътстващи дейности и услуги. Впечатление прави широкият пакет от статистически методи и подходи на обработка на първичните данни: статистически пакет SPSS с ANOVA-анализ; корелационен анализ на въпросите за установяване на приложимост на скали, коефициент алфа на Кронбах за оценка

надеждността на скалите. Обосновано, на база на данните от проучването, авторът изцяло потвърждава първа и трета и частично потвърждава втора от формулираните в изследователският труд емпирични хипотези.

В глава трета, следвайки модела на проучването, авторът на база на теоретичните изводи от глава първа и на анализа на резултатите от проведеното емпирично изследване, очертава насоки за разработване на стратегии за развитие на голф комплексите в България. Във връзка с потвърдените хипотези и в следствие на емпиричните резултати, в първия параграф са разгледани тенденциите в развитието на голф туризма и са посочени добри практики в тази бизнес дейност. Предвид положителните тенденции на развитие, извършен е обстоен анализ на пазарните сегменти на голф комплексите в България. Обосновано са посочени 5 основни целеви сегменти, на които е изготвен детайлен профил и са предложени подходящи подходи, продукти и услуги от голф комплексите в България.

В последния параграф на заключителната глава на доктората се представят стратегии за развитие на голф комплексите в България. Авторът възприема като изходна точка за успешна стратегия за развитие на голф туризъм познаването на голф туристите и техните потребности. Насоките обхващат редица измерения на предпоставките за успешно развитие на голф комплекси в страната: на ниво туристическа дестинация; проектиране; изграждане; мениджмънт, допълнителни услуги и др. Внимание се обръща и на: приноса на развитието на голф комплексите за местната общност и икономика; взаимовръзка със заинтересовани страни; влияние върху околната среда. На основа на очертаните профили в предходния параграф, са посочени целеви действия за привличане на съответната група туристи с акцент на насоките към продукт, цена, реклама и дистрибуция. Посочени са и добрите практики в изграждането на голф игрища, като основен притегателен мотив, изведен от емпиричното проучване. В светлината на представената в трета глава информация, изработени са и мерки, които е необходимо да се предприемат от държавата за развитие на голф туризъм и стимулиране изграждането на голф игрища. Похвално е, че разработените стратегически насоки са успоредно съобразени с действащата Национална стратегия за устойчив туризъм в РБ и е посочено как те биха спомогнали за постигане на основни нейни приоритети.

Уводът и заключението на доктората изпълняват ефективно своята роля, а използваният в разработката език е ясен, точен и стилово коректен. Авторът борави с подходяща научна и професионална терминология в областта на туризма и стратегическото бизнес планиране. Представеният **автореферат** на научния труд е в общ обем от 28 стр. и напълно отговаря на изискванията за оформяне на подобен род изложения.

В заключение, на база представените от мен констатации дисертационният труд е представен във вид и обем отговарящ на изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

5. Научни и научно-приложни приноси

Изцяло приемаме посочените от докторантът научни и научноприложни приноси в рамките на представеното заключение на доктората. Това са теоретични (обогащане на теоретичните постановки в туризма); методологични (разработен авторов модел за разработване на стратегия за развитие на голф комплекс) и приложни (апробация на авторовия модел, установяване на потенциални пазарни сегменти на голф комплексите в България и предлагане на устойчив модел за голф туризма в страната) приноси с висока стойност.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не констатирам плагиатство в представените от докторант Димитър Христов Колев докторат и автореферат.

7. Критични бележки и препоръки

По отношение на дисертационния труд – основно изложение, авторска теза и аргументацията на изводите, нямаме критични бележки и препоръки.

8. Въпроси към докторанта

Нямаме въпроси към докторанта, с оглед на изчерпателното и многоаспектно проучване в доктората.

9. Заключение

Предложената докторска дисертация от Димитър Христов Колев представлява оригинално, задълбочено и многоаспектно проучване, което има силен приносен характер за теорията за туризма и подчертан приложен характер за развитието на голф туризма и голф комплексите в България. Моделът и методиката на изследването са приложими в практиката, особено предвид факта, че са съобразени с действащата Национална стратегия за устойчив туризъм в РБ. Авторът съчетава успешно придобитите в хода на образованието си в професионално направление „Туризъм“ познания с теоретичните и професионалните си интереси, демонстрирайки компетентност, изявена авторова позиция и стратегическо бизнес мислене.

В заключение, на основата на представеното от мен становище с абсолютна убеденост давам своята **положителна оценка за представения докторат** и препоръчвам на Научното жури да **присъди на докторант Димитър Христов Колев образователната и научна степен “доктор”** в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9. „Туризъм“, научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“.

10.02.2025 г.,

гр. Бургас

Изготвил становището:

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

/доц. д-р Елена Илиева/